

Szóképzési lehetőségek német-magyar összehasonlítása

A cikk két forrásból meríti az új szóösszetételi példákat: részint a *Spiegel*-folyóirat 98-as számaiból, részint pedig Kiss Gábor: *Új szavak és jelentések* (MTA Nyelvtudományi Intézet) c. 1996/97-es gyűjteményéből. Ez utóbbi a mai magyar napilapokból kigyűjtött új szóösszetéteket tartalmazza.

Köztudott, hogy a német nyelv igen nagyvonalúan és bőkezűen „ontja” a nominális összetételeket, a magyar nyelvben ez a fajta produktívítás csak az utóbbi években vette kezdetét. Az alapgondolat az, hogy a két nyelv szóösszetételei lehetőségeinek összehasonlításánál bizonyos közös tendenciák figyelhetők meg a nominális összetételek szemantikai elemzésénél.

Jellemző, hogy mindkét nyelvben gyakoriak az ún. „vonzatos összetételek”, ahol az előtag szemantikai és grammatikai kiegészítője az utótagnak, a „head”-nek. Másrészt megfigyelhető, hogy az újabb főnévi összetételekben nem könnyű megadni egy „szemantikai mintát vagy sémát”, mert az összetételek meglehetősen módon olyan virtuális világokat kapcsolnak össze, melyek szemantikai „megfejtése”, leírása különböző tudástartalmak összjátékát követeli meg: kell hozzá enciklopedikus tudás, tudás a világról, ún. sztereotíp tudás és természetesen egy adott ismeret az új szó szociális-kulturális beágyazottságáról. Nem csoda tehát, hogy az új összetételek értelmezése és érthetősége – még kontextuális összefüggésben is – nem anyanyelvűeknek nagy gondot jelenthet.